

SANATTA ARAÇ OLARAK DİLİN ÖNEMİ

Ayşe EROĞLU (*)

ÖZ

Bu çalışma, edebiyatta araç olarak dilin yerinin ne olduğunu ifade etmeyi amaçladığı gibi, dilin edebiyatın ifade edilmesindeki etkinliğini de dile getirmeyi amaçlamaktadır. Çünkü dil, insanın yaşama tutunmasını sağlayan yegâne araçtır. Dil olmadan bireyin ne kendini ne çevresini ne de kâinatı açıklamayı ve algılamayı mümkün değildir. İletişim en iyi şekilde dille sağlanır. Edebiyatın en önemli ifade aracı da dildir. Bir dil içerisindeki harf, ses ve sözcükler onun ifade edilmesini sağlar. Bazen dil, sembolik olarak da kullanılır. Edebiyatta dilin sembolik yönünün en yoğun olarak kullanıldığı tür ise, şiidir. Bu nedenle şiir ile nesirde, dilin kullanımı arasında da farklılıklar vardır. Bu farklılıklara bakıldığında da ahenk, anlam ve uyum hususunda en gelişmiş türün şiir olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dil, İletişim, Edebiyat, Şiir, Nesir.

ABSTRACT

The Important of Language as a means of Literature in Art

This study aims to utter the effectiveness of language on explanation of literature in addition to the aim of explaining the place of language in literature as a tool. The reason is that language is the only tool by which human holds on the life. Without language, it is impossible for a person to explain or perceive himself, his environment and the universe. Communication is provided by language best. The most important tool of the literature is also language. The letters, sounds and words in a language provides its statement. Sometimes language is used in a symbolic style. In literature, the most intensive usage of symbolic style is in poetry. Therefore, there are differences between poetry and prose in the usage of language. As the differences are scanned, it can be seen that the most developed type is poetry in terms of harmony and meaning.

Keywords: Language, Communication, Literature, Poetry, Prose

* Dr., MEB Kazım Karabekir Orta Okulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, Gaziantep. (aysecik142@gmail.com)

1. Giriş

Sanat, insanın duygu ve düşüncelerini somut olarak ifade etme edimidir. Elbette ki insan, sanatı ifade edebilmek için birtakım araçlara ihtiyaç duyar. Her sanatın bir ifade etme aracı vardır. Bu araçlardan biri de dildir. İşte bu çalışmanın amacı da edebiyatta araç olarak dilin yerini dile getirmektir. Bu çalışmada, edebiyatta bir araç olarak dilin yeri, sanatta araç kavramını kullanan John Dewey esas alınarak ortaya konulmaya çalışılırken, bunun yanı sıra diğer filozof ve sanatçıların konuyla ilgili görüşlerine de yer verilecektir.

1.1. Sanatta Araç Olarak Dil

Başlangıcından bugüne insanın kendini ifade etmesini sağlayan en önemli araç, dil olmuştur. Dil, varlıkla sadece somut bir bağlantı kurmaz, aynı zamanda anlam boyutunda da bir bağ kurmaya çalışır. Somut varlıktan hareketle, soyut kavramlara ulaşır. Zihinde oluşturulan soyut düşünceler, bu kez kelimelerle, yani dille somut bir şekilde ifade edilerek canlandırılır. Bu nedenle dil, bir kavramı hem anlamlandırmada hem de sembolleştirmede zihindeki etkinliğin iki katı kadar objektif bir özellik taşır¹. Nitekim sanat objeleri ifadesel olduğu için onlar dil ile temsil edilir. Bu manada her sanat kendi aracına ve dolayısıyla kendini ifade eden bir dile sahiptir². Ancak bu ifade dili, sanattan sanata değişkenlik gösterir. Dewey'e göre bu iletişim dili, edebiyat ve türevleriyle ilgili sanatlarda doğrudan doğruya dilin bizzat kendisi iken, söz gelimi müzikte seslerdir, resimde çizgilerdir. Kısacası her sanatın bir iletişim dili vardır.

1.2. Edebiyatta Araç Olarak Dil

Herkesçe bilindiği üzere edebiyat, insanın ürettiği sanatlardan biridir. Dil, doğayı ve karakteri soyut kavramsal formlar içinde değil; sergilenmiş somut formlar içinde ortaya koyar. Bu durumda temsil edilen karakterler, onların doğalarını ortaya çıkartırlar. Aynı şekilde durumlar somutu tanımlar ve oluştururlar. Bu nedenle dil araç olarak kelimelerin imkânlarını ifade edecek güçten soyutlanmaz. İsimler, fiiller, sıfatlar genel şartları, yani karakterleri ifade eder. Özel isim, bireysel bir örnekteki sınırlamayı işaret eder. Bu manada kelimeler eşyaların ve olayların mahiyetini ortaya koyarlar. Gerçekten varolu-

1 Dewey, John, *John Dewey Early Works*, 1882-1898 2:1887 Psychology, Designed by Andor Braun Printed 2008, s.186.

2 Dewey, John, *Art as Experience*, Penguin Group, New York 2005, s.95; Türer, Celal, *Pragmatist Estetik (John Dewey'in Sanat Felsefesi)*, Laçın Yayınları, Kayseri 2009, s.110; Jackson W. Philip, *John Dewey and The Lessons of Art*, Yale University Press, New Haven and London, 1998, s.40; Shusterman Richard, *Pragmatist Aesthetics Living Beauty, Rethinking Art*, Second Edition, Rowman&Littlefield, New York 2000, s.10.

şun genel akışı üzerinde dil vardır³ Dil sanatta önemli araçlardan biridir. Ne şekilde olursa olsun dil, soyut olan kavramları somut sembolik formlar şeklinde ifade eder. Yoksa kavramların ifade edilmesi mümkün değildir. Örneğin, Yahya Kemal ölüm kavramını, “*Sessiz Gemi*”de şu şekilde ifade eder:

“*Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.*”⁴

Görülüyor ki burada ölüm, bir yolculuk olarak ifade edilmekte, ama herhangi bir yolculuk olmadığı geri dönüşü olmayan bir yolculuk olarak değerlendirilir. Başka bir ifadeyle burada ölüm, dilin bize sunduğu edebi sanatlarla sembolik olarak çok güzel bir şekilde ifade edilir.⁵

Yahya Kemal dille ilgili olarak,
“*Bu dil ağzımda annemin sütüdür.*”

Diyerek konuştuğu dili bir ihtiyaç veya hayatının devamlılığının bir şartı olarak kabul eder.⁶

Ancak dil, araç olarak tek başına hareket etmez; diğer araçlarla bağlantı kurarak yoluna devam eder. Çünkü bir araç diğer araçlarla bağlantı kurduğu ölçüde sanat eserinin ifadesi zenginleşir ve gelişir. Nitekim araçlar arasındaki bağlantıyı dil oluşturur. Sanat, mevcut iletişimin en etkin şeklidir. Fakat dil, diğer araçlardan çok, sanat eserleri aracılığıyla bilinçli bir ortaklık ya da paylaşılan haline gelir. Genellikle dilin biçimlenmesini ve ifade bulmasını sağlayan ise, iletişimdir. Materyallerin başka objelerle etkileşimi, artık yeni bir deneyim konusudur ve bunun içerisinde sübjektif ve objektif kavramlar arasındaki işbirliği de bulunmaktadır.⁷ Kelimelerin şiirdeki kullanımı, diğer edebiyat ürünleri gibi değildir. Şiire giren kelime, sözlükteki anlamını ifade eden kelime değildir. Ayrıca seçilen kelimeler, hem şairin duygularını ve sezgilerini tam olarak ifade edecek hem de okuyandaki gizli duyguları açığa çıkaracak güçte olmalıdır.⁸ Sanatta ortak araç vardır. Başka bir ifadeyle bütün araçlar birbirine destek olarak yoluna devam ederler. Dil de diğer araçların hareketlenmesine katkıda bulunur. Dil, bu araçlar arasındaki iletişimi sağlar. Aslında araçlardan kasıt iletişim kurmaktır. Örneğin bir şair, dili oluşturan harf, sözcük ve cümle-

3 Dewey, *Art as Experience*, s.251, 252; Türeci, *a.g.e.*, s.163, 164-165.

4 Beyatlı Yahya Kemal, *Kendi Gök Kubbeimiz*, YKY, İstanbul 2004.

5 Özden, H. Ömer, *Estetik ve Tarih Felsefesi Açısından Yahya Kemal*, T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s.37.

6 Özden, *a.g.e.*, s.111.

7 Dewey, *Art as Experience*;s.293; Türeci, *a.g.e.*, s.189-190.

8 Özden,*a.g.e.*, s.80-81.

lerle iletişim içerisindedir. Fakat sadece bununla da kalmaz, dilin unsurlarıyla adeta bir çocuğun oyuncağıyla oynadığı gibi oynar, onları zenginleştirir ve geliştirir.

Edebiyatın ana vasıtası dildir. Araç olarak dili kullanan edebiyat, sanatların en güzelidir, yani o diğer deneyimlerin araçlarını kullanır; enerjilerin yoğunlaştırılması ve berraklaştırılmasında bir araç olarak malzemelerini ifade eder. Her sanat gibi edebiyat da diğer sanatlarla iletişim içerisindedir. Edebiyat, canlı ve derin anlamların paylaşımını sağlar. Çünkü sanatın iletişimselliği onun bir şeyler söylemesi değildir; zira iletişim yaratıma katılım sürecidir. Bu bütün sanatlar da ortak olsa da en çok edebiyatta yeni bir şeyler oluşturma çabası vardır.⁹ Bu durum, bir drama veya bir romanla çok güzel ifade edilebilir. Farklı kişiler, durumlar ve düşünceler olmaksızın eser gerçekleşmez. Bu unsurlar teknik olarak ayrılrsa da sahnede ya da yazıda bir ritim oluştururlar.¹⁰ Edebiyatın içinde ifadelerini oluşturdukları sanatlar arasında iletişimin var olması gerektiği düşünülebilir. Sözelimi Varoluşçu Felsefe, edebi metinler içerisinde anlatılmıyorsa, insanlar tarafından anlaşılamayacaktı. Böylece edebi metinler onların anlaşılması için bir tür araç özelliği taşımışlardır. Jean Paul Sartre'ın "*Bulanık*"¹¹, bu tarz bir edebi türdür.

Dolayısıyla edebiyatı oluşturan ifadeler, sanatın saf ve lekelenmemiş formuyla iletişimidir. Çünkü edebiyat, dâhiyane süslenmiş ahlakla ve diğer sanatların insani fonksiyonuyla ilgili bir uzantısı olan argümanlara sahiptir.¹² Buradan edebiyatın dile dayalı bir tasarım modeli olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Dil ise söz ya da sözcüklerden meydana gelir. Söz ya da sözcük, karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu yapıyla dil, ses ya da akustik bir fenomendir; diğer yapıyla da bu akustik fenomende dışlaşan bir anlam varlığıdır. Dil, bu iki varlık tabakasının bütünlüğüdür. Bu niteliğiyle söz ya da sözcük, hem düşünsel hem de maddi dünyaya katılır.¹³ Edebiyat sanatının en önemli özelliği, iletişimsel olmasıdır. Bu iletişimi sağlayan araç da dildir. Dil sayesinde bir edebi eserde oluşan duygu, düşünce ufku da bir eserin bütün insanlık tarafından sevilip okunmasını sağlar. Örneğin Mevlana'nın "*Mesnevi Şerifi*"¹⁴ günümüzde tüm dünya dillerine çevrilmiş ve herkes tarafından okunmaktadır.

9 Dewey, *Art as Experience*, s.253-254; Türer, *a.g.e.*, s.165.

10 Dewey, *Art as Experience*, s.211-212; Türer, *a.g.e.*, s.139-140.

11 Santre Jean Paul, *Bulanık*, tKutup Yıldızı Yayınları, 2010.

12 Dewey, *Art as Experience*, s.254.

13 Tunali İsmail, *Tasarım Felsefesi*, *Tasarım Felsefesi(Tasarım Modelleri ve Endüstri Tasarımı)*, YEM Yayın, (3.Baskı), İstanbul Şubat 2009, s.57.

14 Nahifi, Süleyman, *Mesnevi Şerif*, Sadeleş: Amil Çelebioğlu, Timaş Yayınları, İstanbul 2007.

Dilin iletişimselliği içinde ise harfler ve kelimeler vardır. Bu yüzden edebiyat, atılmış zarlar gibi işler. Edebiyatın malzemesi, benimsenmiş anlamların değiştirilmesidir. O halde hammadde ile araç olan madde arasında bir boşluk vardır. Oysa edebiyatta anlamın ve değer daimiliği, dilin özüdür. Dil bir kültürün devam etmesini sağlar. Bu sebeple kelimeler direnç ve aşırı yüklenmelerin sonsuz yükünü taşırlar. Çocuklukta deneyimlenen duyguların dönüştürücü değerleri, bilinçli olarak yeniden iyileştirilemezler. Dil sosyal grubun kültürüne dair karakteristiklerin yorumlandığı bir yaşamın görülerini ve mizaçlarını ortaya koyar. Bu daimilik yazılı ve basılı olan harflere hasredilemez.¹⁵ Sözcüleri bir ninenin “bir zamanlar” diye başlayan hikâyeleri, edebiyatın malzemelerini hazırlar. Sesin kapasitesi geçmişe dair farklı deneyimlerin değerlerini korur ve kaydeder. Ses, hissin ve düşüncenin değişen gölgelerini takip eder ve yeni bir deneyimi yaratmada onların değişimini ve birleşimini oluşturur. İletişim sanatında eşyalar, gelişmiş anlamları kendilerine çekerler. Kelimelerin gücünü gerçekleştirmek, yer ve gök arasındaki vasıtaların yayılımıyla gerçekleşir.¹⁶ Edebiyatın aracı ise dildir. Dil, araç olarak anlam ve değer sürekli devam etme yeteneğine sahiptir.¹⁷ Edebiyatın oluşumuna katkı sağlayan araçlar, dil, kültür, kelime ve sestir. Edebiyatın ifadesini gerçekleştiren en önemli araçlar ise seslerdir. Çünkü yazılı edebiyat olmadan insanlar kendilerini sözlü olarak ifade ederdi. Annelerin ninnileri, ninelerin öyküleri, gençlerin bir araya geldiklerinde söyledikleri tekerleme ve bilmeceler ve aşğın sevdiğine söylediği nağmeler seslerin uyumlu bir şekilde bir araya getirilmesiyle ifade edilirdi. Daha sonra yazı, seslere vasıta olmuştur. Böylece edebiyat sadece bir toplumun değil bütün toplumların duygu ve düşüncelerinin ortak olarak ifade edilmesini sağlamıştır.

Edebiyatın türlerinden nesir, bir olaydaki ilişkileri karıştırır ve detayları toplar. Şiir ise bu süreci tersine çevirir. O, enerjilerin yayılımını yoğunlaştırır ve kısaltır. Şiir, tek başına evrensel olarak dili ifade eder. Şiir, seslerin harmonisini temsil eder. Bu yüzden şiirdeki her kelime hayalidir. O, saf duygusal olanı temsil eder. Edebiyatın hayal gücü, günlük konuşmadaki sözlerin icra ettiği şeyleri yoğunlaştırır ve idealize eder. Sözler sahnesinin en gerçekçi sunumu, şiir ve nesirle ortaya konulur. Şiir ve nesir, zaman ve uzamda etkin bir şeye işaret eder. Şiirde kelimenin anlamı, onun en güzel ve edebi anlamını ifade eder. Bu nedenle şiirlerde kullanılan kelime, bu manada en ideal olandır. Çünkü kelimeler en ideal şekilde şiirde, kendilerini göz kamaştırıcı, muhte-

15 Dewey, *Art as Experience*, s.251; Türer, *a.g.e.*, s.163; Zeltner, Philip M., *John Dewey's Aesthetic Philosophy*, P.R. Grüner, Amsterdam 1975, s.91.

16 Dewey, *Art as Experience*, s.251-252; Türer, *a.g.e.*, s.163-164.

17 Zeltner, *a.g.e.*, s.219.

şem romantiklik ve müziksel baştan çıkarıcılıkla gösterirler.¹⁸ Edebi sanatların en idealist olanı şiirdir. Şiir musikilidir, şiirin doğası insanın doğasıdır. İnsan, ruhundaki ümitleri, korkuları, hoşlanmayı ve beğeniyi şiirle yansıtır. Ayrıca insan şiirde müzikten daha özgür çalışır. Onun materyali, hiçbir şeye ihtiyaç duymadan kendi bildiği gibi hareket etmektir. Başka bir ifadeyle bütünüyle özgürlüktür.¹⁹

Yahya Kemal “*Rindlerin Ölümü*”nde İstanbul’u ve İstanbul’un toprağına karışmış ölüleri anlatmaktadır:

“Ölüm asude bahar ülkesidir bir rinde;
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter.
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar, her gece bir bülbül öter²⁰”

Şiirde ifadeyi sağlayan en önemli araçlar seslerdir. Sesler bir edebiyat eserindeki ritmi sağlar. Çünkü sesler olmazsa şiirdeki harmoninin yakalanması imkânsızlaşır. Şiir kelimelerin dansı olduğu için harmoniye katkısı vardır. Çünkü kelimeler imgelerle şekillenir.

Edebiyatta karakteri ifade eden doğa, sadece somut kavramı biçimlendirmez. Aynı zamanda o karakterler, kendi doğalarını çağrıştıran durumlarda sunulduğu için, genelleştirildiği varlığın özelliğini verir. Aynı anda, doğadaki durumlar tanımlanır ve somutlaştırılır. Edebi türlerden biyografi, tarihi roman ve dramayı içine alan terimler de insanlar tarafından yargılanır, işaret edilir ve gözlemlenir. Böylelikle edebiyatta somut materyaller, diğer türlere göre sanatın sembolik güzelliğini ifade ettiği için daha imgeseldir.²¹ Edebiyatta ifadeler daha sembolik olduğu için hayali unsur daha çok bulundurulur. Bazen karakterler çok abartılı olarak ifade edilir. Örneğin, günümüz romancılarından olan Serdar Özkan’ın, “*Kayıp Gül*”²² romanında hayali ve mistik öğeleri bolca kullanması, okurun dikkatini çekmiş ve çok okunan bir eser olmasını sağlamıştır.

Doğanın edebiyattaki dille iletişimini şu şekilde ifade etmek mümkündür: Sanatçının duygu ve izlenimine doğanın güzellikleri eşlik eder. Sözelimi baharın gelişi insana huzur, sevinç ve mutluluk verir. Ataol Behramoğlu’nun “*Bahar Şiir*”i, bunu çok güzel örneklendirir:

18 Dewey, *Art as Experience*, s.251-252; Türer, *a.g.e.*, s.163-164.

19 Dewey, John, *John Dewey Early Works*, s.276.

20 Beyatlı, *a.g.e.* ;,Ayvazoğlu, Beşir, *Güller Kitabı: Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme*, Kapı Yayınları, (9.Basım), İstanbul 2007, s.267.

21 Dewey, *Art as Experience*, s.252-253.

22 Özkan, Serkan, *Kayıp Gül*, Timaş Yayınları, İstanbul 2009.

*“Bu sabah mutluluğa aç pencereni,
Bir güzel anın dünkü kederinden
Bahar geldi, bahar geldi güneşin doğduğu yerden
Çocuğum uzat ellerini”²³*

Bununla birlikte nesir ve şiir arasında kesin olarak tanımlanabilen bir fark yoktur. Bu iki edebi türden şiir, cennet ve dünyadaki nesnelere açıklamak için kelimelerin gücünü gösterir. Şiirsel olmayan betimleme, anlatımı biriktirilmiş detaylara özenle hazırlanmamış bağlantıların durumu olarak değerlendirilebilir. Poetik ise, bu süreci tersine çevirir. Poetik, insana hemen patlayıcı olan, bir enerji genişlemesi verdiği için kelimeler üzerinde yoğunlaşır ve onları özetler.²⁴ Poetik canlı ve düşünsel algılamayı talep eder.²⁵

Sözgelimi Yunus Emre şiirleri poetik özellik taşımaktadır:

*“Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil.*

*Bir gönülü yaptın ise
Er eteğin tuttun ise,
Bir kez hayır ettin ise
Binde bir ise az değil.”²⁶*

Nesir ile şiir arasına bir çizgi çizmenin güç olması, hem nesir hem de şiirdeki madde sanatının etkili değişimini yaşatma gerçeği ile ilişkili olmasıdır. Edebiyat, belagatli, manalı, canlı-renklidir. Genelde edebiyat çekici, emre amade materyale sahip olduğu için, özellikle edebiyat bu kaynaktan sürekli canlandırılır.²⁷ Edebiyatta sesleri anlamlı hale getiren entelektüel anlamlardır. Bunlar edebiyatın spontan ve geleneksel halinden kurtulup zengin anlamlara sahip olmasını sağlar. Edebiyatta en güçlü ve etkili sunum, şiirle gerçekleşti-

23 Garip, Recep, “Yenilenen Bahar”, *Dil ve Edebiyat*, Ed: Mehmet Akif Berse, S:16, İstanbul 2010, s.40-43.

24 Dewey, *Art as Experience*, s.250.

25 Berleant, Arnolt, *The Aesthetic Field A Phenomenology of Aesthetic Experience*, New Zeland, 2000, <http://site.ebrary.com/lib/ataturk/Doc>, s.70.

26 *Yunus Emre*, Erişim Tarihi 1.10.2011 <http://Webhatti.com>.,şiirler,

27 Shusterman, *Pragmatist Aesthetics Living Beauty, Rethinking Art*, Second Edition Rowman&Littlefield, New York 2000, s.10

rilir. Çünkü şiir en zengin belagatli içeriği kendinde bulunduran bir türdür. Örneğin Necip Fazıl, şiirlerinde ifadeyi güçlendirmek için mübalağa sanatından yararlanır. Şöyle ki,

“Ben ki toz kanatlı kelebeğim,
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı
Bir zerreciğim ki, Arş’a gebeyim,
Dev sancılarımın budur kaynağı.”²⁸

Anlaşılan şu ki bir edebi eserdeki en güzel ve en akıcı ifade şiirde vardır. Necip Fazıl, kendisini bir kelebeğe benzeterek bu kadar sıkıntı ve ızdırabla nasıl başa çıkacağıın çok güzel bir şekilde ifade etmiştir. O bunu bu şekilde dile getirmeseydi, ifade etmek istediği şey bu kadar anlamlı olmazdı. Bu da bize edebiyatta iletişim aracı olarak dili doğru ve etkili kullanmanın önemini göstermektedir.

Sonuç

Sanat için dil, iletişimi sağlayan en önemli ortak araçlardan biridir. Sanat, topluma dil vasıtasıyla ulaşır. Dil, soyut kavramların sembolik ve somut olarak ifade edilmesini sağlar. Dil, bütün bunları tek başına yapmaz. Onun ifade edimini gerçekleştirmesini sağlayan farklı materyaller de vardır. Sanatta ortak vasıttan kasıt, her sanatı meydana getiren materyallerin sağladığı ortak dildir. Demek ki, edebiyatın ifade edilmesini gerçekleştiren en önemli vasıta dildir. Dil, seslerin harfleri harflerin kelimeleri ve kelimelerin de cümleleri oluşturduğu bir ifade vasıtasıdır. Dil, bir milletin geçmişten gelen kültürel ve sosyal birikimini sunan vasıtalarındandır. Edebiyat düz yazı ve şiir gibi türlerden oluşur. Bu iki türü ifade eden vasıtalar benzerlik göstermekle birlikte aralarında bazı farklılıklar vardır. Düz yazıda, daha maddi ifadeler varken; şiir de ise, daha hayali özellikleri kendisinde barındırır. Çünkü şiir, edebi yönü en güçlü dilin vasıta olarak ifadeyi en çok zenginleştirdiği bir tür olarak nitelendirilebilir.

Kaynakça

Babayeva, Eşkane. «Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirinde Teşbih İstiare ve Mübalağa Sanatı.» Düzenleyen Mehmet Akif Berse. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2010: s.74.

Berleant, Arnolt. *The Aesthetic Field APhenomenology of Aesthetic Experience*. New Zeland : <http://site.ebrary.com/lib/ataturk/ Doc, 2000>.

Beyatlı, Yahya Kemal, *Kendi Gök Kubbemiz*, YKY, 2004.

28 Babayeva, Eşkane, “Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirinde Teşbih İstiare ve Mübalağa Sanatı”, *Dil ve Edebiyat Dergisi*, Ed: Mehmet Kamil Berse, S:17, İstanbul 2010, 72-74.

Beşir Ayvazoğlu, *Güller Kitabı: Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme*. İstanbul, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Kapı Yayınları, 2004, 2007.

Dewey, John, *Art as Experience*. New York: Penguin Group, 2005.

....., *The Early Works, 1882-1898*. Southern Illinois: Southern Illinois University Press, 2008.

Dewey, John, Celal Türer, ve Philip M. Zelther. *Art as Experience; Pragmatist Estetik (John Dewey'in Sanat Felsefesi) ; John Dewey's Aesthetic Philosophy*. New York, Kayseri, Amsterdam: Penguin Group, Laçın Yayınları, P. R. Grüner, 2005, 2009, 1975.

Dewey, John, Celal Türer, W.Philip Jackson, ve Richard Shusterman. *Art as Experience; Pragmatist Estetik (John Dewey'in Sanat Felsefesi, John Dewey and Lessons of Art, Pragmatist Aesthetics Living Beauty, Rethinking Art*. New York, Kayseri New Haven and London, New York: Penguin Group, Laçın Yayınları, Yale Universty Press, Rowman&Littlefield, 2005, 2009,1998, 2000.

Dewey, John, ve Celal Türer. *Art as Experience, Pragmatist Estetik (John Dewey'in Sanat Felsefesi)*. New York, Kayseri: Penguin Group, Laçın Yayınları, 2005, 2009.

Garip, Recep. «Yenilenen Bahar.» Düzenleyen Mehmet Akif Berse. *Dil ve Edebiyat*, no. 16 (2010): s.42.

<http://Webhatti.com>, şiirler, Yunus Emre. (10 1, 2011 tarihinde erişilmiştir).

Nahifi, Süleyman. *Mesnevi Şerif*. İstanbul: Timaş yayınları, 2007.

Özden, H. Ömer. *Estetik ve Tarih Felsefesi Açısından Yahya Kemal*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı, 2001.

Özden, H.Ömer. *Estetik ve Tarih Felsefesi Açısından Yshya Kemal*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı, 2001.

Özkan, Serdar. *Kayıp Gül*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2009.

Sartre, Jean Paul. *Bulanık*. İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları, 2010.

Shusterman, Richard. *Pragmatist Aesthetics Living Beauty, Rethinking Art*. New York: Rowman&Littlefield, 2000.

Tunalı, İsmail. *Tasarım Felsefesi*. İstanbul: YEM Yayın, 2009.

Zelther, Philip M. *John Dewey's Aesthetic Philosophy*. Amsterdam: P. R. Grüner, 1975.

